

T

Numerò 2
junh 2006

Huelheton d'Opinion e Informacion d'Aran

SIES ERÇONS

Impressi sense adreça

CONVERGÈNCIA | EMOCRATICA | ARANESA

Referendum der Estatut d'Autonomia

18 de junh 2006

UN ÒC ENTAR ESTATUT TÀ ARREFORTIR ARAN

Convergència Democràtica Aranesa (CDA) demane, damb tot entusiasme e damb tota responsabilitat, un òc entath nau Estatut d'Autonomia .

E ac hèm pera responsabilitat deth nòste estil de hèr politica e govèrn, e pr'amor aguest nau Estatut represente entà Aran un gran reconeishement e refortiment coma País.

Er Estatut d'Autonomia 2006 ei un treball de refortiment nacionau, que harà possible auançar politicament, sociaument, economicament e culturaument.

Eth procés d'elaboracion deth tèxte deth nau Estatut d'Autonomia a comportat

un ampli debat, qu' a mès de Catalonha, tanben se produxic en Aran, portant ara elaboracion d'un "Document Unitari" a on se remassauen es nòstes demanes entà èster inclodides en nau Estatut. CDA auèrem un important papèr coma partit i sustot coma grop politic que da supòrt ath Síndic d'Aran e ath sòn Govèrn.

Eth contengut deth "Document Unitari" siguec enriquit en diuèrses ocasions, enquia que siguec aprovat peth Plen deth Conselh Generau d'Aran, per toti es Ajuntaments dera Val d'Aran e pes entitats municipaus descentralizadas des pòbles, a mès de hèr-li costat nombroses associacions e membres dera nòsta societat civil.

Aguesta actitud unitària aranesa

siguec transmetuda peth nòste Síndic d'Aran en Parlament de Catalonha, en dues compareishences que hec. D'aguesta manèra se recuelheren, en part, es reivindicacions araneses pes grops parlamentaris, hènt tanben es sues aportacions.

Sonque destacar coma nòta negatiua, qu'encara qu'eth grop CIU va presentar era esmena ar article 89 que ditz "Aran non poirà restar includida en cap division territoriala que non sigue era madeisha" aguesta siguec votada en contra peth PSC-ERC-ICV-PP ath Parlament de Catalonha.

En tot eth procés d'elaboracion deth nau Estatut d'Autonomia enes Corts Generaus espanhòles, es reivindicacions araneses tanben an estat recuelhudes enes sòns tèrmes essenciaus. Evidentament queden questions que mos auessen agradat d'ua auta manèra, mès coma a quedat consensuat e aprovat eth tèxte estatutari, ei un clar e enorme auanç entath reconeishement dera nòsta identitat coma pòble aranés e entàs nòstes reivindicacions d'autogovèrn.

*Jusèp Loís Boya
President CDA*

Es SIES Rasons principaus entà dider ÒC des d'Aran

1a. Rason:

Eth nau Estatut 2006 mos reconeish plenament en sòn tèxte:

Aran apareish plenament reconeishuda en tot eth tèxte damb tot chò de positiu que signifie aguesta naua manèra de reconeisher-mos.

"Eth pòble aranés exercís er autogovèrn mejançant eth present Estatut, eth Conselh Generau d'Aran, e es autes institucions pròpies" (article 11.1)

2aua rason:

Eth nau Estatut 2006 reconeish era nòsta identitat:

Ei eth primèr viatge qu'ac hè un tèxte estatutari.

"Es ciutadans de Catalonha e es sues institucions politiqes reconeishen er Aran coma ua realitat occitana dotada d'identitat culturau, istorica, geografica e lingüistica, defenuda pes aranesi ath long des sègles. Aguest Estatut reconeish, empare e respècte aguesta singularitat e reconeish er Aran coma entitat territoriala singulara laguens de Catalonha, era quau ei objècte d'ua particulara proteccion per miei d'un regim juridic especiau." (Article 11.2)

3aua rason:

Eth nau Estatut 2006 reconeish e protegís era nòsta lengua aranesa :

Ac hè en Aran e per prumèr viatge e establís era oficialitat der aranés en tot Catalonha.

“Era lengua occitana, nomentada aranés en Aran, ei era lengua pròpria d’aguest territòri e ei oficiu en Catalonha, d’acòrd damb çò que s’a establít peth present Estatut e es leis de normalizacion lingüística” (article 6.5)

Tanben eth nau Estatut reconeish drets linguistics especifics en çò que hè ar aranés:

“Drets en relacion damb er aranés

1. En Aran totes es persones an eth dret de conèisher e emplegar er aranés e d’èster atengut oraument e per escrit en aranés enes sues relacions damb es administracions publicques e damb es entitats publicques e privades qu’en depenen.

2. Es ciutadans d’Aran an eth dret d’emplegar er aranés enes sues relacions damb era Generalitat.

3. S’an de determinar per lei es auti drets e deuers lingüistics en relacion damb er aranés”. (Article 36)

E competéncies exclusiues sus era normalizacion lingüística der aranés.

“Correspon ara Generalitat e tanben ath Conselh Generau d’Aran era competéncia sus era normalizacion lingüística der occitan, nomentat aranés en Aran”. (article 143.2)

4aua. Rason:

Eth nau Estatut 2006 reconeish plenament era nòsta organizacion institucionau d’Aran:

Aguest reconeishment se hè de manèra solemna:

“1. Aran dispausa d’un regim juridic especiau establít pera Lei deth Parlament. Mejançant aguest regim se reconeish era especificitat dera organizacion institucionau e administratiua d’Aran e se garantís era autonomia entà ordenar e gestionar es ahèrs publiccs deth sòn territòri.

2. Era institucion deth Govern d’Aran ei eth Conselh Generau, qu’ei formada peth Síndic, eth Plen de Conselhèrs e Conselhères Generaus e era Comission d’Auditors de Còmptes. Eth Síndic o Síndica ei era mès naua representacion e era ordinària dera Generalitat en Aran.

3. Era institucion de Govern d’Aran ei escuelhuda mejançant sufragi universau, pairon, liura, dirècta e secrèta, ena forma establida pera lei.

4. Eth Conselh Generau a competéncies enes matèries que determine era lei reguladora deth regim especiau d’Aran e es autas leis aprovades peth Parlament e es facultats qu’era lei li atribuisque, en especiau, enes actuacions de montanha. Aran, a traucers dera sua institucion representatiua, a de participar ena elaboracion des iniciatiues legislatiues qu’afecten ath sòn regim especiau.

5. Ua lei deth Parlament establís es recorsi financèrs suficienti entà qu’eth Conselh Generau posque dar es serveis dera sua competéncia.” (Capítol VII. Article 94)

5aua. Rason:

Eth nau Estatut 2006 tanben refòrce eth conjunt de Catalonha, repercutint dirèctament en Aran:

Mès competéncies entara Generalitat:

Se duplique eth numerò de competéncies e tanben s’amplie e se garantís eth contengut des actuaus. Ua naua oportunitat entà arténher mès competéncies entà Aran.

Ua naua agéncia tributària autonmica

Se previer crear en tèrme de dus ans, ua unica Agéncia Tributària en Catalonha, que recaptarà es tributs pròpris e es ceditos totaument. Se constituirà un consòrci paritari entre Generalitat e Estat entà administrar era rèsta de tributs estataus, segontes era sua natura.

Nau retorn d’impòsti.

Se recuelh un tistèr d’impòsti que garantirà era suficiéncia financèra de Catalonha, en conerèt: der IRPF, era Generalitat obtierà eth 50% d’aguest impòst, en lòc deth 33% actua. Der IVA, se passe deth 35% ath 50%. Des Impòsti especiaus (alcòl, tabac e carburants), un 58% dera recaptacion se quedarà en Catalonha, en lòc deth 40% vigent.

Inversions en infrastructures

Eth nau Estatut establís ua Inversion en infrastructures equivalenta ath PIB. Eth Govern espanhòl se compromet qu’era inversion en Catalonha pendent es pròplèus sèt ans sigue identica ath nòste Producte Interior Brut (18,5%). Atau, Catalonha poirie recèber uns 3.000 milions èxtres entà inversions enquiath 2014.

Revision des critèris de solidaritat

S’establís eth principi d’ordinalitat, que supause que Catalonha mantierà tostemp eth lòc qu’aucupe en

T

Numerò 2
junh 2006

SIES
ERÇONS

Impresi sense adreça

Huelheton d'Opinion e Informacion d'Aran

CONVERGÈNCIA DEMOCRÀTICA ARANESA

Referendum der Estatut d'Autonomia

18 de junh 2006

UN ÒC ENTAR ESTATUT TÀ ARREFORTIR ARAN

Convergència Democràtica Aranesa (CDA) demane, damb tot entusiasme e damb tota responsabilitat, un òc entath nau Estatut d'Autonomia .

E ac hèm pera responsabilitat deth nòste estil de hèr politica e govèrn, e pr'amor aguest nau Estatut represente entà Aran un gran reconeishement e refortiment coma País.

Er Estatut d'Autonomia 2006 ei un treball de refortiment nacionau, que harà possible auançar politicament, sociaument, economicament e culturaument.

Eth procés d'elaboracion deth tèxte deth nau Estatut d'Autonomia a comportat

un ampli debat, qu' a mès de Catalonha, tanben se produsic en Aran, portant ara elaboracion d'un "Document Unitari" a on se remassauen es nòstes demanes entà èster inclodides en nau Estatut. CDA auérem un important papèr coma partit i sustot coma grop politic que da supòrt ath Síndic d'Aran e ath sòn Govèrn.

Eth contengut deth "Document Unitari" siguec enriquic en diuerses ocasions, enquia que siguec aprovat peth Plen deth Conselh Generau d'Aran, per toti es Ajuntaments dera Val d'Aran e pes entitats municipaus descentralizadas des pòbles, a mès de hèr-li costat nombroses associacions e membres dera nòsta societat civil.

Aguesta actitud unitària aranesa